

אגישמקע ווארט

גליון תתי"ג פרשת בלק ט"ז תמוז תשפ"ה

אגדה ובקיאות

"וישלח מלאכים אל בלעם בנ בעור" (כב, ה)

מפני מה השרה הקדוש ברוך הוא שכינתו על גוי רשע?
- כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אילו היו לנו
נביאים חזרנו למוטב. העמיד להם נביאים והם פרצו גדר
העולם (רש"י)

אך הלא הקושיה נשאת במקומה, שכן עדיין יהיה להם פתחון
פה לטעון: למה העמיד לישראל נביא כמשה, ואילו לנו העמיד
נביא פורץ גדר כבלעם הרשע?

וסיפר על כך רבי בונם מפשיסחא, מעשה שהיה: כאשר הגיע
פעם לברלין להתרפא ממחלת העינים שלקה בה, החל לדרוש
ולשאול אחרי רופא עינים מוכשר ומומחה. יעץ לו משהו לפנות
ל"רופא פלאים" ידוע המרפא מחלות בכח סגולות. השיב לו הרבי
ר' בונם: לאמיתו של דבר לא היה יהודי צריך לילך לרופא להתרפא
מחוליו, כי אם לבוא אל צדיק הדור ולבקש ממנו כי יתפלל בעדו,
אלא שאמרה תורה במפורש: "ורפא ירפא" - היינו, שצריך אדם
לבקש לו רפואה בדרך הטבע. אבל אם לפנות ל"רופא פלאים"
המרפא בסגולות שלא על פי דרך הטבע, הרי מוטב לפנות אל
המגיד הקדוש מקו'ניץ...

הוא הדין גם בנידון שלפנינו. אומות העולם לא האמינו במשה
רבנו, רק משום שלא האמינו בקיומם של כוחות אלוהיים על
טבעיים, ולדעתם לא היו כל האותות והמופתים אלא אירועים
אקראיים וטבעיים. על כן נתן להם השם יתברך נביא משלהם,
אשר עסק גם הוא בנבואות וכוחות על טבעיים, ואף על פי כן
האמינו בו - הרי מעתה לא היה להם עוד שום פתרון פה, שכן אם
כבר מאמינים היו בקסמיו של בלעם הרשע, הרי מוטב היה אילו
האמינו בכוחות האלוהיים של הנביא האמיתי משה רבינו...

(מעש"ת)

"אם לקרא לך באו האנשים" (כב, כ)

המפרשים נתקשו בהבנת ענין בלעם שמתחילה אמר לו ד'
שלא ילך ואח"כ בפעם השניה אמר לו שילך וכשהלך שוב חרה
אף ד' בו ושלח מלאך לשטנו.

והאבן עזרא תירץ שאם האדם מתעקש אז מניחים לו לילך
בדרכו בדרך שאדם רוצה לילך. ועוד הרבה פירושים. אבל רש"י
פירש הדבר באופן פשוט מאד שד' אמר לו אם הקריאה שלך
וסבור אתה ליטל עלי' שכר קום לך אתם. היינו שיש הרבה דברים
שאין צריך לעשותם אבל משום פרנסה צריך לפעמים לעשות
אפילו דברים כאלו. בבחינת פשוט נבלה בשוק ואל תצטרך
לבריות. ולפי"ז שוב צריך להבין למה חרה אף ד' כשהלך. ופירש"י

משום שראה שמתאוה הוא לילך.

ורגר"ב סורוצקין פירש שבאם ה' גם בלעם מבחין שאין נכון
לעשות כן רק הוא עושה משום פרנסה אז ה' צריך לילך בלי
חשק בע"כ. ה' צריך להצטער, ומזה שהוא ה' מתאוה לילך ה'
ניכר שאין הוא הולך רק משום פרנסה רק מפני רשעתו שרצה
לקלל ישראל.

ונראה לפרש בעוד אופן, כי החוקרים מביאים רא' שאין עיקר
תכלית הבריה והחיים משום הנאות העולם הזה דאל"כ לא ה'
נצרך האדם לכוחות רוחניים כאלו כנשמה עילאה ושכל גדול
כזה.

ולפי"ז שמעתי מגדול א' שלעניני פרנסה אין צריכים לנצל
את הכוחות הרוחניים רק הכוחות הגשמיים שנתנו לתכלית זה
והכוחות הרוחניים צריכים לנצל רק לעניני רוח ועבודת ה'. וזה
ה' חרון אף ה' "כי הולך הוא" כל ה"אני" שלו, של בלעם עם כל
גדלותו וכח הנבואה שלו לקח עמו למלא תאותו לכסף ע"י קללת
ישראל.

(הגר"ב סורוצקין, כת"י)

"מה עשיתי לך כי היכתיני זה שלוש רגלים" (כב, כח)

שמעתי מהגר"ח קניבסקי שליט"א: אם צער בעלי חיים אסור
מן התורה (עיין בבא מציעא דף ל"ב) באיזה פסוק הוא נאמר?
שאלתי למרן החזו"א ואמר מפרשת בלק דכתיב מה עשיתי לך כי
הכיתיני זה שלוש רגלים. (ועי' ספר מורה נבוכים להרמב"ם ובספר
חסידיים סי' תרס"ו, וברש"י שבת קכ"ח, ב' כתב שנלמד מ"עזב
תעזב עמו", ועי' מאירי ב"מ לב, ב).

(דרך שיחה)

"כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" (כג, ט)

ביאור פשוטו של מקרא אמר מרן הבית הלוי זצ"ל כך הוא,
שבלעם הכיר את אופיה של האומה הישראלית, שכל זמן שהיא
יושבת בדד ואינה מתערבת בגוים, אז היא תשכון במנוחה ואין
אומה ולשון שולטת בהם, זהו שאמר "הן עם לבדד - ישכון", אם
הוא "בדד", אז "ישכון", אבל אם "ובגוים" היינו שיתערבו בגוים,
אזי "לא יתחשב", השי"ת עושה שלא יהיה לישראל חשיבות בין
הגוים, ואדרבה הם ללעג ולקלס בעיניהם.

פעם שאלו את מרן הח"ח זצ"ל מדוע ברא ה' הרבה עניים
ולעומתם עשירים מועטים, ענה להם הח"ח שצריך הנחת שיש
להקב"ה בעולם הוא מהעניים, ולא מהעשירים, העניים מודים
להקב"ה על כל פרוטה ופרוטה שזוכים, הם מרגישים כל יום שהם
תחת הנהגתו והשגחתו יתברך, הם ממלאים את הבתי כנסיות בין

מנחה למעריב בשיעורי תורה, משא"כ העשירים שוכחים ממי הטובה הבאה להם.

"תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" (כג, י)

איך זה מתאים לחכם כבלעם, לבקש בקשה כזו - וכי יעלה על הדעת, שיחיה חיים שפלים כל כך, ואחר כך ימות ויקבל שכר כצדיק?

אך לאמיתו של דבר, התכוון בלעם לומר את מה ששומעים אנו מהרבה אנשים, שזנחו את הדרך הישרה. "הלואי והייתי יכול לחזור, באמת הייתי רוצה בכל לבי לחזור, אבל מה אעשה, אני לא מסוגל!" אנשים אלה התייאשו מעצמם, הם אינם מסוגלים לאזור עוז ולהתגבר על עצמם, תאוותיהם ורצונותיהם. אמנם הגיעו להכרה, אמנם רוצים באמת להשתנות, אבל חוששים הם מן המהפך, כי יודעים הם שהוא יחייב אותם להלחם מלחמה בלתי פוסקת, כבדה וקשה, שהיא נראית להם כאבודה מראש. ולא זו בלבד. הם מוכנים לחזור בתשובה, ושמלאך המות יקח אותם אליו תיכף ומיד; כי אז, נחסכת מהם המלחמה הקשה. למות עבור התשובה הם מוכנים, אבל לא לחיות עמה! כמובן, שכל הטיעון הזה, ככל שהוא נשמע הגיוני, אינו אלא עצת היצר. אין יהודי שלא יהיה מסוגל לחזור בתשובה, אם רק ירצה בכך. אין גבול לשפע של עזר ה', המצפה למי שחפץ לזכות בו באמת. זו היתה גם כוונתו של בלעם. "תמות נפשי מות ישרים" - למות אני מוכן עם כל ההידורים, ביום מיתתי אני מסוגל להיות צדיק יסוד עולם. אבל לחיות? להתגבר על היצר? אי אפשר...

(ע"פ אוה"ח הק')

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו" (כג, כא)

והנה בפירוש ולא ראה עמל בישראל, נראה לפרשו בדרך משל לחנוני העוסק במחירתו. משך שעות רצופות עומד על רגליו לשרת את קוניו, אין מקום לעייפות ומנוחה; אדרבא אם יפסיקו הקונים לבוא הרי זה גופא מעייף אותו, ואף אם יקנו סחורה בכמה פרוטות, הרי הוא מלא רענונות ומרץ. ואם יתיישב לרגע ויכנס קונה אחד, מיד ירוץ לשרתו, כאילו לא ה' עייף מעולם. והסיבה לכך כי הרצון העז במסחרו מרגיעה ומשכחת עייפותו, ממריצה

בעומק הפרשה

ריתחא דאורייתא

"וירא פינחס וגו' (כ"ה ז')

בגמ' בסנהדרין פב. איתא "אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הבא לימלך אין מורין לו, ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס נהרג עליו, נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא".

וצ"ב מ"ט הותר לזמרי להרוג את פנחס מדין רודף והרי קי"ל דאם אפשר לפגוע באחד מאבריו של הרודף ועי"ז ינצל מהרודף אסור להורגו, וא"כ כיון שהיה בידו של זמרי לפרוש מן האשה ועי"ז ינצל מפנחס שוב נחשב כיכול להנצל ואין

אותו לעסוק ביתר שאת וביתר עז.

וזהו הפירוש ולא ראה עמל בישראל, תמיד במלוא המרץ והרענונות בלימוד התורה ובשמירת המצוות, כאילו אין זה בא מתוך עמל ויגיעה רבה, כי הוא מטבע הדברים, כי זוהי מציאותם והויותם, ולא שורר שום עמל ויגיעה כלפי חוץ, אלא כל כולו עונג ואושר.

וזהו מה שאמר הנביא (ישעי' מג, כא-כב) - עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל. ובמצודות, ולא אותי, אבל אתה יעקב לא קראת אותי כי פנית אחר העכו"ם, כי יגעת, כי נעשית יגע ועיף בעבודתו ובטלת את העבודה. והביאור הוא כנ"ל כי במצב של רענונות והתחדשות, הרי מגיעים לתכלית היצירה - עם זו יצרתי תהלתי יספרו, אך כשמדת העייפות והביטול שולטת, במצב של עבודה זרה ולא קראת - שאינם קוראים את ה', כי יגעת בי ישראל, שם שוררת העייפות והביטול.

ומשל נפלא מהמגיד מדובנא זצ"ל, אשר הרבי מקוצק העיד שמשל זה ברוח הקודש נאמר, על אחד ששכר פועל להביא את חבילותיו מהנמל. כשהגיע סבל זה לביתו, מיד אמר שאין אלו חבילותיו, ושאלו אותו, איך אתה יודע, והשיב על כך, שהרי הסבל נושא חבילותיו בקושי וביזע רב, והריני יודע שאין חבילותי כבידות כל כך, ובהכרח שאין הוא נושא חבילותי.

כך בעבודת ה', אם עבודת ה' מייגעת אותו, ועולה לו בקושי, הרי סימן כי אין הוא נושא לנכון משאו, ולא אותי קראת כי יגעת בי ישראל כי משא ועול המצוות צריכות לעלות לו בשמחה וברענונות, אשר העמל והיגיעה היא לו למשיב נפש.

(שמחת התורה)

"וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלוקים" (כ"ד ב')

וברש"י: "שכן לשבטיו - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינו מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חבירו; ותהי עליו רוח אלוקים - עלה בלבו שלא יקללם".

ראיתי פירוש נאה בדרך צחות על ה"אין פתחיהם מכוונים", שהכוונה היא לדברי חז"ל שהקב"ה אמר לישראל פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, שאם

שייך כאן היתר של הריגת הרודף, ואין לומר דבזמרי נעשה נס שלא יכול לפרוש דהרי דין זה נפסק להלכה בכל בועל והנה במל"מ (פ"ח מחובל ומזיק ה"י) הביא את דברי הריב"ש שחידש שכל הדין שברודף שאפשר להצילו באחד מאבריו אסור להורגו, זהו דווקא באיש אחר הבא להרוג את הרודף, אבל הנרדף כיון שהוא בהול על נפשו יכול להרוג את הרודף אף כשיכול להציל עצמו באחד מאבריו, וכ"כ המזרחי בריש פ' וישלח, ולפי"ז כתבו כמה האחרונים (בשו"ת גליא מסכת יו"ד סי' ה', ובחזו"א חו"מ סי' י"ז סק"ד, והשואל בכלי חמדה בסו"פ בלק) דמיושב היטב מ"ט הותר לזמרי להרוג את פנחס, דאע"פ שיכול להציל את עצמו ע"י שיפרוש, מ"מ בנרדף עצמו אין חיוב הצלה באחד מאבריו.

(פנינים מבי מדרשא)

שאלות מענינות בהלכה

(בענינים שונים, מבית הגר"ח קנייבסקי)

שאלה: כרטיס הגרלה של מפעל הפיס, האם ראוי לקנות משום השתדלות, ולהשתתף בהגרלה שלה?

תשובה: אין להשתתף בהגרלות כאלו.

בספר דרך שיחה (עמוד ו' ז') כתב בשם רבינו, שהס' טיפלר היה אומר על זה את מאמר חז"ל "אין שואלים בגרלות" (תוס' שבת קנו:), והביא שהחזו"א פ"א ייעץ לאדם לקנות כרטיס מפעל הפיס ובסוף לא זכה, ואמר לו החזו"א שהקב"ה לא רוצה בצורה הזו, שאנחנו נאמר להקב"ה באיזה דרך ישלח לנו את הכסף. ובקריינא דאיגרתא כתב שזהו השתדלות, אלא שזהו גורם לעצבים שממתינים כל הזמן שאולי הוא יזכה ע"ש.

שאלה: בהג"ל האם מותר לקנותו ואין חשש של אס' מכתא.

תשובה: אין לעשות כן, אבל אין בו משום אסמכתא. ועי' חו"מ סי' ר"ז (סעי' יג) וברמ"א שם, הטעם שאין זה אסמכתא. וכן שמעתי ממרן הגר"ז אויערבאך זצוק"ל דאין בזה משום אסמכתא, אולם לעג על הקונים כרטיסים כאלו.

(דולה ומשקה)

אמרו לא אוכל.

בכל זאת אינו דומה לא אוכל של הראשון ללא אוכל של השני, דהראשון יכול לעשות הדבר הזה רק ששכלו ורוח האנושיות אשר בקרבו לא יתנהו לעשות הדבר הזה, אולם השני אינו יכול באמת לעשות כן, והנ"מ שביניהם הוא כן דלהראשון אם יאמרו לו קח עשרה אלפים ר"כ ותכה את הרב על הלחי יוכל להיות שיתרצה לזה, ועוד אם יהיה פיקח אז יתן מזה אלף ר"כ להרב ויתרצו שניהם על הדבר הזה, אולם להשני אף אם יתן לו עשרה מליון לא יעשה זאת אחרי דלא יכול לעשות כן באמת.

וזה הענין היה עם בלעם ובלק, דבלעם אמר לבלק שלא יכול לקלל את ישראל, וחשב בלק שכוונתו הוא דלא ירצה לעשות דבר נגד רצון הקב"ה לקלל עמו ישראל, דטוהר רוחו לא יתנהו לעשות כן, אך בלק היה יודע בו היטב שיש לו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה ולא ישבע כסף, ובכסף נוכל לקנות ולמכור, חשב בלבו ארבה לו מוהר ומתן ואתן לו עוד אלף ר"כ ועוד אלף ר"כ, ואטה את לבבו לכל אשר אחפץ, אך כאשר ראה בלק פעם אחת ופעם שנית ופעם שלישי דהוא עומד באחד ולא יכול להשיבו מדעתו ויחר בו אפו ויאמר לו "מה עשית לקוב אויבי קראתיך והנה ברכת ברכך זה שלש פעמים".

ויאמר לו בלעם טעית בחשבונך אתה סבור כי באמת אוכל לקלל אותם רק שרוחי העדינה לא יתנני להלך נגד רצון ה' ולזאת תחפץ להטות רצוני ע"י כסף, לא, והלא אף אם תתן לי מלא ביתך כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' כי לא אוכל לעשות זאת באמת דאיתא בגמ' סנהדרין (קה ע"ב) שנתן הקב"ה חכה בפי בלעם שלא היה מניחו לקלל.

(נתיבות רבותינו)

האדם מישראל מראה רצון לתשובה ופותח לשם כך רק פתח קטן, פותחים לו מן השמים פתחים גדולים לקרבו ולהכניסו תחת כנפי השכינה.

וזה הפירוש "שאין פתחיהם מכוונים", שהרי הפתחים אצל היהודי אינם שווים, הוא פותח פתח כחודו של מחט, ופותחים לו פתח כפתחו של אולם... בכך ראה בלעם את מעלתם של ישראל ועד כמה הם חשובים בעיני הקב"ה, ולכן עלה בליבו שלא יקללם.

ומדוע באמת זכה עם ישראל לכך, שמול פתח קטן פותחים לו פתח כה גדול? אפשר לומר, שיש בכך מידה כנגד מידה, כי גם במעשיהם של בני ישראל, מצאנו כגון זה, שאדם עושה מעשה קטן אחד, אבל ההשפעה היוצאת ממנו היא עצומה ונוראה, ומורגשת לדורי דורות.

(עלינו לשבח)

"וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתום העין. נאם שומע אמרי אל אשר מחזה שדי

יחזה נופל וגלוי עינים" (כד, ג-ד)

שמעתי ממר"ר מרן הגאון מטשעבין זצ"ל בשם הרה"ק הרוזין זי"ע שפירש הכתוב כך, "נאום הגבר" שאדם פשוט כאשר אין הולך לו כרצונו אומר הוא "שתום העין" שכביכול אין הקדוש ברוך הוא מפקח עליו, אבל "שומע אמרי אל" היינו ירא שמים אשר שומע אל ה' הוא "יחזה" כי גם כאשר הוא "נופל" גם אז "גלוי עינים" ומשגיחין עליו, וכך הוא רצון הבורא.

(כרם חמד)

"שתום העין" (כד, ג)

בלעם שתום עין היה, ומתרגם אונקלוס "שפיר חזי". ואמרו בשם הבעל שם טוב, בלעם פגם בכל אבר מאברי גופו - ברגלים במהירות לרוץ, בידים ובאגרופ רשע, וכן הכל. ורק אותה העין שנסתמאת, בה לא יכל לפגום, כיון שלא ראה באותו אבר. ע"ז מתרגם "שפיר חזי".

(דברי אגדה להגרי"ש אלישיב)

"ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו ויאמר בלק אל בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת ברכך

זה שלש פעמים" (כד, י)

ויש להבין מדוע התרגז בלק על בלעם כל כך ומה היה החרי האף הגדול הזה, הלא מיד כשבא בלעם אצלו היה מדברותיו הראשונים אליו "הנה באתי אליך עתה היכול אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלוקים בפי אותו אדבר" כדכתיב לעיל (כב, לח) נמצא דבלעם אמר לו תיכף שאינו יודע אם יכול לעשות מאומה וא"כ מה מצא בו בלק עון אשר חטא בזה ומדוע כעס עליו.

ואמר הגאון האדיר הצדיק וכו' מורי ורבי מוה"ר יוסף דוב הלוי זללה"ה אב"ד דעיר בריסק דהענין בזה הוא כן, דכשאדם אומר לא אוכל לעשות הדבר הזה יש שני אופנים בזה, דלמשל אם יאמר אחד לחבירו הנני נותן לך כ"ה רובל כסף ולך והכה לרב העיר על הלחי, וישיב לו לא אוכל לעשות הדבר הזה, ועוד יאמר לאיש אחר הנני נותן לך כ"ה רובל כסף ותגביה החומה הזה, וישיב לו ג"כ לא אוכל הנה תשובת שניהם היו שוים דשניהם

"תלמידיו של אברהם אבינו - עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפילה, תלמידיו של בלעם הרשע עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה... תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין העולם הבא שנאמר להנחיל אהבי יש ואוצרותיהם אמלא, אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גהינום ויורדים לבאר שחת שנאמר ואתה אלוקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה" (אבות פ"ה)

"עין טובה" מאי משמע?

תבינו כי אינני מדבר לאחרים אלא לעצמי, נושאים אלה לא די לדבר בהם סתם, יש צורך להחדיר פנימה הלכה למעשה ממש. הבה נראה מה הכוונה עין טובה? בעברית ישנה מילה "מפרגן" ברש"י כתוב מעט אחרת: "עין טובה אין לו קנאה על חבירו וחביב עליו כבוד חברו ככבודו".

"שמעת? שמעת?" אומר פלוני לאלמוני "זה יענקל בערל, אתה בטח מכיר אותו, הוא התמנה לדיין בבית דין של...". "מה! למדתי עימו בכולל, היו אברכים טובים ממנו, דיין! הרי לא היה שפיץ (מתכוון שהוא עצמו היה יותר שפיץ) עולם משונה", קשה לו לעכל...

מה איכפת לך, תשמח עם אותו חבר! עין טובה! תאמר להיפך: "מה! הוא נהיה דיין, אה, ב"ה איזו שמחה! תראו איך כיצד מסתובבים העניינים בעולמנו, הרי חז"ל אומרים אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה וממש הוא זה שיצא, נפלא" כך תדבר. ועוד דוגמה, ראובן אומר לשמעון:

"אתה שומע, זה החבר שלך נהיה מחותן עם המשפחה המפורסמת, עם הגאון והצדיק, שידוך כזה לא להאמין, לא מגיע לו, אנו חברים בעבודה עשרים שנה והוא...". נו, עין טובה היא לפרגן לשמוח עימו - "אני שמח, יופי, כמה טובה שעשה את השידוך הזה!"

מדוע רש"י מציין את ה'עין טובה', דוקא על עיני כבוד: "חביב עליו כבוד חברו ככבודו" ולא כותב כי חביב עליו כספו של חבירו עושרו וכדומה? כי כסף בדיעבד עוד אפשר לפרגן לשני, אבל כבוד, קשה - שנינו היינו שווים ולפתע הוא הולך ברחוב ממש כמו רבי, עם תלמידים הרצים אחריו ברחובות... נהיה לו מאן דאמר... הלב לא יכול לשמוח עימו - "מה הוא 'מחותן' יותר מאחרים!?" תהיה בעל עין טובה ברוך ה' מגיע לו, נפש עמלה - עמלה לו, הצליח, טוב לו, מגיע לו. "חביב עליו ככבודו". געוואלד - עין טובה.

אספר לכם מעשה אמיתי שהיה, נזכרתי בו בזכות הציבור. פלוני, תלמיד אחת הישיבות מאז, סיפר לי את העובדה שהתרחשה לפני חמישים שנה. אחד מראשי הישיבה שלהם סבל מאסטמה, כך שפעמים לא מועטות בעיצומו של שיעור הוא נתקף באסטמה, ה' ישמור, דרכי הנשימה נסתמו, באותו רגע הוא היה תופס לעצמו נשימה במשך דקות ארוכות, לפעמים רבע שעה עד שחזר לעצמו. התלמידים ידעו כי בדרך כלל עד כרבע

שעה או לפחות עשר דקות, או לא ישוב לאמירת השיעור. הם היו לומדים בעצמם עד שהרב שב, מקווים בסבלנות להתאוששותו ורפואתו.

ויהי היום באמצע השיעור הוא לא יכול היה להמשיך, יצא אל המרפסת לחפש אויר. והנה, לא חלפו יותר משלושה רגעים והוא שב לתלמודו, הם ממש לא הכירו כזה דבר, אך כמובן לא שאלו שאלות.

לאחר השיעור, תלמידים מקורבים העזו והתעניינו: "היום היה מעשה ניסים, רגעים בודדים בלבד וב"ה הרב הצליח להמשיך את השיעור"...

"אספר לכם מה התרחש באותם רגעים ספורים" אמר "יצאתי לחפש אויר, היה לי קשה מאד - לא היה נשימה! אך כאשר עמדתי במרפסת ראיתי בבנין שם - מול הישיבה, כי אברך פלוני שאתם מכירים אותו בעל משפחה ברוכה ילדים הנה הוא בונה. יוצא החוצה לבנות - חדר וסוכה, חתיכה ראויה להתכבד, מאד שמחתי בליבי: 'הוא בונה! הוא בונה ברוך השם!' נכנס לי כל כך הרבה אויר, כזו שמחה, התרחב לי, שאפתי אויר לראותי, התרחב לי, הכל חלף עבר".... מעשה שהיה רבתי, ה' יעזור לעם ישראל כמה דיני תורה מגיעים לבית דין, הדיין שואל את התובע: "ר' איד, מה מפריע לך, הרי חמשה עשר מטר מפרידים בין המרפסת שההוא בונה עד הבית שלך, היכן האויר שאתה צריך, וכי יש לך צורך בחמישים מטר? (הלא בנבילה כתוב "מרחיקים את הנבילה מהעיר חמישים אמה) מה חסר לך?!"... "לא! לא! כבוד הרב הבניה מסתירה לי את הנוף, ממש מפריע! לא יכול!" הוא רוצה נוף ח"ו לא אדבר כאן בבית כנסת על יהודים משלנו, נדבר על גויים... נקוה כי אלנו לא קורים דיני תורה'ס כאלו...

איננו יכולים לשכוח אותו יום שהיתה חנוכה הבית בישיבת בית הלל בבני ברק, במעמד רבנים ובהם הרב מפוניבז' שהשתתף וגם נשא מדרשותיו. באותו יום ממש התקיימה הנחת אבן הפינה בישיבת בית מאיד, כיבדו את הרב מפוניבז' זצ"ל לנאום, הוא נעמד ליד מקום הנחת אבן הפינה וקרא בקול גדול "האמינו לי. כי כאשר אני רואה איך נבנות ישיבות נוספות - כאשר אחרים בונים ישיבות - אני שמח עוד יותר מאשר אני בונה לבד, ואם תשאלו מה פתאום יותר הרי "ואהבת לרעך כמוך" ואיך קורה כי אני שמח יותר. אסביר לכם. בישיבה שלי יש לי שמחה אבל גם עול כבד של חובות, ומאידך גיסא כאשר אחרים בונים השמחה שלי ג"כ גדולה ובלי עול של החובות, כל כך שמח לי בלב... גלייבט מיר (האמינו לי) כי אני שמח יותר משעת בניית ישיבתי!"

עין טובה! עין טובה! אפשר להאמין לו לרב מפוניבז'. הרמב"ם מבאר את שלושת המידות: "עין טובה היא ההסתפקות. ונפש שפלה היא הזהירות. ורוח נמוכה היא הענוה יתירה. והשלוש שכנגדן הן החריצות לקנות הממון והוא עין רעה. רוב התאוה והיא נפש רחבה. והגאווה והיא רוח גבוהה". פעם שאלו את הסטייפלער למה אין לו מאוורר בחדרו, מי דיבר על מזגן, דיברו עימו על וינטלטור - מאוורר בחדרו "בפחות עולם הזה יותר טוב לנו" השיב. "עין טובה היא הסתפקות". ה' יעזרנו ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו.

(להגיד)